

Innhold

Forord	5
Innledning	13
MONA HALSAUNET FRØNES OG VIBEKE GLASER	
Bakgrunnen for <i>Praksisboka</i>	13
Helhetlig profesjonsfaglig utdanning	14
Grunnlaget for barnehagefaglig kunnskap	16
Presentasjon av bidragene	18
Kapittel 1 Verdier i praksis	21
SØLVI ANN FÆTTEN	
Innledning	21
Verdier i pedagogisk grunnsyn	21
Verdier, normer og holdninger	22
Avdekke grunnverdier	23
Barnehagens verdier	25
Formidle verdier	26
Praktisere verdier	27
Oppleve verdier	29
Refleksjon over verdier	32
Refleksjonsoppgaver	34
Kapittel 2 Danningsprosesser i barnehagen	35
KJERSTI NISSEN	
Danningsprosesser i barnehagen	37

Menneskets egen virksomhet – likeverdige subjektmøter	
og gjensidige relasjoner	38
Handlinger og demokratiske praksiser.	41
Likeverdige dialoger – undring og refleksjon	42
Refleksjonens kraft	44
Handlinger, klokskap og skjønn – å være forpliktet	46
Danning i spennet mellom individ og fellesskap – noen avsluttende betraktninger om dialog, deltakelse og demokrati . . .	47
Refleksjonsoppgaver	48
Kapittel 3 Medvirkning i barnehagen.	49
TRUDE KRISTIANSEN	
Innledning	49
Medvirkning i lovverk og styringsdokumenter.	49
FNs konvensjon om barns rettigheter, barnehageloven og rammeplanen	50
Grunnleggende verdier om barn og barndom	52
Medvirkning i praksis – en hverdag med refleksjon og fortolkning.	54
Medvirkning gjennom medbestemmelse og valg	54
Lek som kilde til medvirkning	54
Medvirkning gjennom omsorg.	57
Medvirkning gir nye muligheter i barnehagehverdagen	59
Avslutning.	60
Refleksjonsoppgaver	60
Kapittel 4 Barnehagens årsplanarbeid	63
RANVEIG LORENTZEN	
Innledning	63
Barnehagen – en pedagogisk virksomhet	64
Didaktisk planlegging i barnehagen.	65
Didaktisk modell – prosess- og relasjonsorientert	66
Barnehagens verdigrunnlag	68
Planlegging med utgangspunkt i barnehagen og barnas forutsetninger	69
Mål for barnehagens pedagogiske arbeid	70

Innhold og arbeidsmåter	72
Vurdering	75
Barnehagelærerens faglige skjønn.	76
Avslutning.	77
Refleksjonsoppgaver	78
Kapittel 5 Med blikket som redskap.	79
MONA HALSAUNET FRØNES	
Betydningen av å observere	80
Forståelse for egen yrkesrolle	81
Sansenes betydning i observasjonsarbeidet.	82
HVA er det vi <i>ser</i> i observasjonsarbeidet?	84
Det kliniske blikket som del av en levd kropp	86
Observasjon, ulike metoder og forståelser	87
Avrunding.	89
Refleksjonsoppgaver	90
Kapittel 6 Lekens egenverdi	91
EVA STAI BRØNSTAD	
Lek forstått som en tilstand.	91
Pedagogisk idéhistorie	93
Lekens vesen	95
Tilfeldigheter i lek	96
Kamp og konkurranse i lek	97
Etterligning i lek	98
Lek og forvirring	99
Å ha omsorg for lekens egenverdi	100
Refleksjonsoppgaver	102
Kapittel 7 «Æ vil værre med på leiken».	103
ELISABETH WALSØE LEHN	
Leken	104
Etiske dilemmaer.	105
En inkluderende barnehagehverdag med vekt på tidlig innsats	107
Samspill og noen forutsetninger for barns lekutvikling	109
Barnehagelærerens aktive nærvær.	110

Observasjon	110
Positive samspillserfaringer gjennom trygge relasjoner og tilknytning til personalet	111
Positive samspillserfaringer utvikles i lek og aktiviteter	112
Avrunding	114
Refleksjonsoppgaver	115
Kapittel 8 Å utvikle gode relasjoner til barnets foreldre	117
VIBEKE GLASER	
Samarbeid mellom hjem og barnehage	118
Tillit og tiltro	119
Gjensidighet i relasjonen	121
Ulike nivåer av relasjonskompetanser	123
Kommunikasjon i relasjoner	124
Avslutning	126
Refleksjonsoppgaver	126
Kapittel 9 De yngste i barnehagen – og et <i>utvidet</i>	127
relasjonskompetansebegrep	127
MARIT KANSTAD	
Velkommen inn til småbarnsgruppa!	127
Personalets relasjonskompetanse for barn i grupper	128
Å lære trøstekompetanse	128
De yngste barnas genuine interesse for <i>hverandre</i> og deres kulturskaping	131
Å se de yngste barnas samspill	131
De yngste barna i kulturskaping	132
Sosiale og kulturelle aktiviteter ledet av personalet	133
Måltidet – et sosialt og kulturelt fellesskap	135
Relasjonskompetanse i barnehagefellesskapet	137
Barn og voksne i vi-fellesskap	137
Refleksjonsoppgaver	138
Kapittel 10 Musikk i barnehagen	139
HANNE BÆVERFJORD OG JAN KETIL TORGENSEN	
Barnekultur og sjangermangfold	140

Spontane musikkaktiviteter	142
Spontansangen – en viktig musikalsk uttrykksmåte.	143
Planlagte musikkaktiviteter	145
De yngste og de eldste barna	147
Temaarbeid	148
Sang, spill og ledelse	148
Sangstemmen	149
Instrumenter	150
Oppsummering	151
Refleksjonsoppgaver	151
Kapittel 11 Humla.	153
CAMILLA KALVATN EGSET OG SILJE NERAAS	
Undring i møte med natur	154
Voksenrollen	155
Dialog og meningsdanning	155
Hvordan ble barnas undring møtt i fortellingen?.	156
Få tilgang til barns erfaringsgrunnlag.	158
Å forstå barns kunnskaper	159
Behov for utforskning	160
En av mange «humler»	161
Refleksjonsoppgaver	161
Kapittel 12 Bevegelsesglede i barnehagen.	163
KATHRINE BJØRGEN	
Barns glede i og med bevegelse	163
Bevegelsesglede	164
Bevegelsesglედens egen- og nytteverdi	165
Betingelser for bevegelsesglede	166
Fysisk miljø.	168
Psykososialt miljø	170
Individuelle ressurser og aktivitet.	172
Arbeidsmåter for å fremme barns bevegelsesglede i barnehagen . .	173
Refleksjonsoppgaver	175

Kapittel 13 Veiledning i praksis	177
MARIT HELDAL	
Innledning	177
Kapittelets innhold og struktur	177
Hva er veiledning?	178
Sammenhengen mellom læring og veiledning	180
Veiledningsgrunnlag	183
Kommunikasjon og språk	183
Metakommunikasjon	185
Refleksjon	187
Avslutning	190
Refleksjonsoppgaver	190
Referanser	191
Forfatterpresentasjon	203
Stikkord	207